

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Altmış birinci Birleşim

6 . IV . 1951 Cuma

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	144:145	Erzincan Valiliğine tâyin sureti ile vaktinden evvel emekliye ayrılması sebebine ve idare âmirlerinin tâyin usullerine dair İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/203)	149
2. — Havale edilen kâğıtlar	145	3. — Kars Milletvekili Hüsamettin Tuğaç'ın, İkinci Dünya Harbinde bakımsızlık ve idaresizlik yüzünden öldüğü söylenen askerler hakkındaki iddia mahiyetinin açıklanmasına dair sorusuna Millî Savunra Bakanı Hulusi Köymen'in sözlü cevabı (6/204)	149:152
3. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	146	4. — Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın, Sultansuyu Harasına ikinci bir avukat tâyin edilmesi sebebine dair Tarım Bakanlığından sözlü sorusu (6/220)	152
1. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, kira kontratolarıyla ferağ ve intikal ilmühaberlerinin ve nüfus hüviyet cüzdanlarının bedel mukabilinde satılması hakkındaki Kanunun birinci maddesinin (C) fıkrasının kaldırılması hakkındaki Kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesi (2/176, 4/126)	146	5. — Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın, Malatya Valisi Turgut Babaoğlu'nun valiliği zamanında kaç memurun vazifelerine son verildiğine ve Ocak ayında Ankara'ya gelen heyetin yollukları ile genel meclis üyelerinin yevmiyelerine ve süresi biten il daimî komisyonu yerine kurulmıyan muvakkat komisyona dair İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/221)	152
2. — Niğde Milletvekili Halil Nuri Yurdakul ve 8 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 75 nci maddesiyle geçici 76 ncı maddesine bâzi fıkralar eklenmesine dair kanun teklifinin geri verilmesi hakkında önergesi (2/83, 4/127)	146	6. — Malatya Milletvekili Mehmet Sadık Eti'nin, Malatya Şehir Meclisinin fesih kararı hakkında İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/222)	152
4. — Sorular ve cevaplar	146		
1. — Urfa Milletvekili Necdet Açısal'ın, Süne haşeresi ile mücadele için ne gibi tedbirler alındığına ve bu hususta bir plân tatbik edilip edilmediğine dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/194)	146:149		
2. — Erzincan Milletvekili Sabit Sağıroğlu'nun, Emekli General Sait Balı'nın			

7. — Malatya Milletvekili Mehmet Sadık Eti'nin, Malatya'nın Gölbaşı - Adıyaman yolu mütaahhidi ile Darende'de bir köy okulu yapımından alacaklı mütaahhidin ödenmiyen istihkakları hakkında İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/223) 152

8. — Malatya Milletvekili Hikmet Fırat'ın, Malatya'da intişar eden Gayret Gazetesi mesul müdürü Ahmet Fırat'ın

tecilli olmasına ve fiilî hizmetini yapmış bulunmasına rağmen ihtiyat bakayası adıyla Malatya Askerlik Şubesinde Siird'e sevk olunması sebebine ve sevke memur zevatin kaç kişi olduğuna ve bunlara verilen harcet miktarıyla kanunsuz muameleyle tevessül eden ilgililer hakkında ne muamele yapıldığına dair Millî Savunma ve İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/224) 152

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Manisa Milletvekili Refik Şevket İnce'nin Devlet Başkanlığından çekildiğine dair Cumhurbaşkanı tezkeresi okundu.

Niğde Milletvekili Necip Bilge ve üç arkadaşının, 30 . XI . 1942 tarihli ve 4309 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair olan Kanun teklifi, talebi üzerine geri verildi.

Urfa Milletvekili Necdet Açısal'ın, Süne haşeresi ile mücadele için ne gibi tedbirler alındığına ve bu hususta bir plân tatbik edilip edilmediğine;

Erzincan Milletvekili Sabit Sağıroğlu'nun, Emekli General Sait Bah'nın Erzincan Valiliğine tâyin suretiyle vaktinden evvel emekliye ayrılması sebebine ve idare âmirlerinin tâyin usullerine;

Kars Milletvekili Hüsamettin Tuğaç'ın, İkinci Dünya Harbinde bakımsızlık ve idaresizlik yüzünden öldüğü söylenen askerler hakkındaki iddia mahiyetinin açıklanmasına dair olan sözlü soruları, kendileri oturumda hazır bulunmadıklarından, gelecek Birleşime bırakıldı.

Seyhan Milletvekili Sinan Tekeliođlu'nun, Ceyhan İlcesinin su işinin bir an evvel tamamlanması için ne düşünüldüğü ve Adana elektrik tahsildarının zimmetine geçirdiği para hakkındaki sözlü sorusuna İçişleri Bakanı cevap verdi.

Bingöl Milletvekili Feridun Fikri Düşünsel'in, hava tebdili ve resmî izinli bulunan gedikli erbaşlara tayin bedelinin verilmemesi sebebine dair olan sorusunu, Millî Savunma Ba-

kanı,

Bingöl merkezini demiryoluna bağlayacak olan Murat üzerindeki köprü'nün inşaa ve ikmalı,

Kiğı Kazasının Bingöl merkezi ve Palu ile olan muvasalasını temin için Perisuyu kenarını takip edecek bir yolun inşaa hakkında ne düşünüldüğüne dair olan sözlü sorularını da Bayındırlık Bakanı cevapladı.

Kars Milletvekili Esat Oktay'ın, Korunmaya muhtaç kimsesiz çocuklar hakkındaki sorusu, Sağlık Bakanı oturumda hazır bulunmadığından Pazartesi Birleşimine bırakıldı.

Bingöl Milletvekili Feridun Fikri Düşünsel'in, Tarım Bakanlığı teşkilâtında stajyer olarak çalışmakta olan İzmir Ziraat Okulu mezunlarının durumları hakkındaki sorusuna, Tarım Bakanı cevap verdi.

Emekli Jandarma Yüzbaşı Resat Sümer'in, emeklilik işleminin hakkındaki Dilekçe Komisyonu kararına ve

Afyon Karahisar Milletvekili Ali İhsan Sâbis'in, 1557 sayılı Kanuna ek 3050 sayılı Kanununun ikinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun teklifine dair olan Anayasa Komisyonu raporları, kabul olundu.

6 . IV . 1951 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili

Kâtip

Erzurum Milletvekili

Tokad Milletvekili

M. Zeren

M. Önal

Kâtip

İstanbul Milletvekili

N. Tlabar

Sorular

Bursa Milletvekili Necdet Yılmaz'ın, 1949 ve 1950 yılı Yol ve Bina vergileri sabıka tahakkukatından tahsil olunan vergilerden, 251 sayılı tefsir gereğince, belediyelere ne miktar tediye yapıldığına ve tasfiye için ne düşünüldüğüne dair olan yazılı soru önergesi İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/225);

Zonguldak Milletvekili Abdürrahman Boyacıoğlu'nun, köy telefonları hakkındaki sözlü soru önergesi İçişleri ve Ulaştırma Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/226);

Diyarbakır Milletvekili Yusuf Kâmil Aktuğ'un, Şark vilâyetlerinde ve Diyarbakır'da Mayıs 1950 tarihinden beri kaç tane ilk ve ortaokul açıldığına, bunların öğretmenleriyle öğrenci nispetlerine ve 1951 yılı içinde Diyarbakır'da kaç tane ilk ve ortaokul açılmasının düşünüldüğüne ve bu husus için ayrılan tahsisat ile bina, proje ve plânların hazırlanıp hazırlanmadığına dair olan sözlü soru önergesi Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/227);

Diyarbakır Milletvekili Yusuf Kâmil Aktuğ'un, Şark vilâyetlerinde ve bilhassa Diyarbakır'da Mayıs 1950 tarihinden beri açılan ve 1951 yılı içinde açılması düşünülen sıhhi müesseselerin sayısına, vatandaşların ilâç ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlık durumlarını korumak için ne düşünüldüğüne dair olan sözlü soru önergesi

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/228);

Erzurum Milletvekili Enver Karan'ın, kur-ye Fuat Güzaltan'ın ölümü hakkındaki sözlü soru önergesi Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir. (6/229).

Balıkesir Milletvekili Ali Fahri İşeri'nin, Edremit'ten Balıkesir hastanesine sevk edilen 20 erin gidiş ve dönüşlerindeki yolsuz muameleye sebebiyet verenler hakkında ne yapıldığına dair olan sözlü soru önergesi Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir. (6/230).

Bolu Milletvekili Kâmil Kozak'ın, Ankara - Bolu - İstanbul şosesinin 240 × 270 ne kilometreleri arasında bozulan asfalt kısmının inşası için ne miktar para sarfolduğuna, zarar varsa müsebbipleri hakkında ne muamele yapıldığına, Ankara - İstanbul ana şosesinin kifayetli ve iktisadi olup olmadığına ve Karayolları Genel Müdürlüğünün İnşaat sistemi bakımından bugünkü çalışma programına dair olan sözlü sorusu Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (6/231)

Zonguldak Milletvekili Suat Başol'un, Zonguldak Ticaret ve Ekonomi Müdürlüğü ile Maden Umum Müdürlüğü mühendis kadrolarının takviyesi için bir tedbir düşünüldüğüne dair olan sözlü sorusu Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. (6/232).

2. — HAVALA EDİLEN KAĞITLAR

Tasarılar

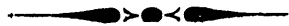
1. — Avrupalıların Tediye Birliği Anlaşması hükümlerinin Türkiye ile Belçika arasında tatbikini mümkün kılmak üzere imzalanan Protokolün onanması hakkında Kanun tasarısı (1/168) (Dışişleri ve Ticaret Komisyonlarına);

2. — Limanları inşa, tevsi, ıslah ve teşhize dair Kanun tasarısı (1/169) (Bayındırlık, Maliye ve Bütçe Komisyonlarına);

3. — Orman Kanunu tasarısı (1/170) (Ticaret, Adalet, Maliye ve Bütçe Komisyonlarına).

Teklif

4. — İstanbul Milletvekili Andre Vahram Bayar'ın, İhtiyarlık Sigortası hakkındaki 5417 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/196) (Çalışma Komisyonuna).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,5

BAŞKAN — Başkanvekili Mustafa Zeren

KATIPLTR : Muzaffer Önel (Tokad), Nazlı Tıabar (İstanbul)

BAŞKAN — Yeter sayı vardır, birleşimi açıyorum.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — *Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Kira kontratlarıyla ferağ ve intikal ilmühaberlerinin ve nüfus hüviyet cüzdanlarının bedel mukabilinde satılması hakkındaki 3356 sayılı Kanunun birinci maddesinin (C) fıkrasının kaldırılması hakkındaki Kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesi (2/176, 4/126)*

Yüksek Başkanlığa

Kira kontratları ile ferağ ve intikal ilmühaberlerinin ve nüfus hüviyet cüzdanlarının bedel mukabilinde satılması hakkındaki 3356 sayılı Kanunun birinci maddesinin (C) fıkrasının kaldırılması hakkındaki Kanun teklifimin geri verilmesini saygılarımla rica ederim.

Burdur Milletvekili
Mehmet Özbey

BAŞKAN — Geri verilmiştir.

2. — *Niğde Milletvekili Halil Nuri Yurdakul ve 8 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti*

Emekli Sandığı Kanununun 75 nci maddesiyle geçici 76 ncı maddesine bâzi fıkralar eklenmesine dair Kanun teklifinin geri verilmesi hakkında önergesi (2/83, 4/127)

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 75 nci maddesiyle geçici 76 ncı maddesine bâzi fıkralar eklenmesine dair Kanun teklifimin geri verilmesini saygılarımla rica ederim.

Tunceli Milletvekili Niğde Milletvekili
H. Remzi Kulu Halil Nuri Yurdakul
Çankırı Milletvekili Yozgad Milletvekili
Kâzım Arar Faik Erbaş
Ordu Milletvekili Erzurum Milletvekili
Feyzi Boztepe F. Çobanoğlu
Erzurum Milletvekili Tekirdağ Milletvekili
Emrullah Nutku Y. Ziya Tuntas

Tokad Milletvekili

Ahmet Gürkan

BAŞKAN — Geri verilmiştir.

4. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — *Urfa Milletvekili Necdet Açıanal'ın, Süne haşeresi ile mücadele için ne gibi tedbirler alındığına ve bu hususta bir plân tatbik edilip edilmediğine dair sorusuna Tarım Bakanı Nedim Ökmen'in sözlü cevabı (6/194)*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

T. B. M. M. Yüksek Başkanlığına

Birkaç yıldan beri Cenup - Doğu ovalarında buğday mahsullerine büyük zararlar veren süne böceği veya diğer adıyla kımıl haşeresi bu yıl da Cenup - Doğu ovalarının buğday mahsulle-

rini korkunç bir şekilde tehdit etmektedir.

Buğday istihsalimizde bu mümbit ovaların ne kadar büyük bir rol oynadığı aşikârdır. Bir istihsal seferberliğine girmek istediğimiz bu zamanda hayati ehemmiyeti haiz olan buğday mahsulümüzün en büyük titizlikle korunması gerekmektedir. Durum böyle olduğuna göre aşağıdaki suallerin Sayın Tarım Bakanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde sözlü olarak cevaplandırılmasına yüksek delâletlerinizi saygı ile arz ederim.

Urfa Milletvekili
Necdet Açıanal

1. Süne âfetine karşı bu yıl ne gibi tedbirler alınmıştır?

2. Süne mücadelesi için muayyen bir plân tatbik edilmekte midir? Edilmekte ise kaç yıl sonra bu âfetin memleketimizden mündefi olacağı tahmin olunmaktadır?

TARIM BAKANI NEDİM ÖKMEN (Maraş) — Muhterem arkadaşlar; buğdaylara zarar veren süne haşeresine karşı mücadele yapılmak üzere geçen yıl Urfa, Mardin, Elâzığ, Tunceli, Diyarbakır illerini ihtiva etmek üzere bir Süne Bölge Mücadele Reisliği kurulmuş, bu reislik emrine lüzumu kadar memur, alev makinası verilmiş, motörlü vasıta ile de takviye edilmiştir.

Dünyaca kimyevi ilâçlarla mücadele usulü tesbit edilemeyen bu haşereye karşı her yerde olduğu gibi bizde de yaz mücadelesi tarlalarda görülen süneleri toplatma suretiyle yapılmış ve 24 959 kilo süne imha edilmiştir.

Sonbaharda Karacadağ ve diğer dağlık yerlerde tesbit olunan 166 bin dekar süne kışlağı yakılmak suretiyle 141 321 kilo süne öldürüldüğü tahmin edilmiştir.

Bu mücadelede Millî Savunmadan temin olunan erlerden de faydalanılmıştır.

Sünenin biyolojisi ve kimyevi mücadele usulleri tesbit edilmek üzere Karacadağ'da bir muvakkat mücadele istasyonu kurularak çalışmalara başlanmıştır.

Bu yıl bu tedbirlere ilâveten, Merkez Mücadele Enstitüsünce yapılan tecrübelerde iyi netice alınan ilâçlarla süneler henüz kışlaklarından ovaya inmelerinden önce Karacadağ'da mücadele denemeleri yapılacak ve enstitüde alındığı gibi sahada da iyi netice tesbit olunur olunmaz bu şekilde mücadele hemen geniş ölçüde tatbik olunacaktır. Şimdiden geniş mücadeleye lüzumlu ilâç ve aletler mahalline gönderilmiştir. Ayrıca Fosfero, E 605 gibi ilâçlar ile hem toz hem mahlûl halinde denemeler yaparak sünenin enucuz ve katî şekilde öldürülmesi imkânlarını araştırmaktayız.

Bir taraftan da en kestirme ve tabii mücadele usulü olarak erken yetişen ve bu itibarla süne hücumundan evvel sertleşmesi dolayısıyla böceğin zararından kendini kurtaran Floransa buğday çeşidinin süneli bölgelere tamimine büyük bir hızla devam olunmaktadır. Bu meyanında Hatay, Maraş, Mardin, Urfa, Diyarbakır,

Gaziantep vilâyetlerine 3 656 ton Floransa buğdayı dağıtılmış, önümüzdeki sene bu tip tohumluk buğdayın ihtiyacı karşılayacak miktarda yetiştirilmesi için üretme çiftliklerinde tertibat alınmıştır.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Needet Açıanal.

NECDET AÇANAL (Urfa) — Değerli milletvekilleri,

Bu mevzuu milletin ve onun vekillerinin huzuruna getirmeme meselenin hiç de mahallî sayılamıyacak memleketşümül hayati ehemmiyeti sebep olmuştur.

Bugün için meselenin iktisadî mânası istih-sal, düşüklüğü, içtimai mânası ekinleri kimil tarafından mahvedilen köylülerin sefalet içinde yaşayan veya sürünen vatandaşlar adedinin büyük bir süratle artması, Devlet bütçesi bakımından mânası ise bu köylülere tohum tevziini üzerine alan Devletin bu sermayeyi kaybetmesinden ibarettir. Fakat bu mesele yarın, Allah saklasın bir kıtlık tehlikesi halinde, önümüze serilebilir. Millet olarak içinde bulunduğumuz fakrî zaruretın sebebini, en büyük potansiyel servetimizi teşkil eden topraklarımızdan lâykı yeçhile istifade edemeyişimiz de bulmıyan tek insan kalmamıştır. Demokrat Parti Hükümeti milletçe teşhis edilmiş olan bu hastalığın tedavisine doğru 1951 de ilk adımı atacaktır. Tarım Bakanlığının yeni ve geniş bütçesi buna imkân verecektir. Geçen yıl, ekinleri kimil tarafından mahvedilen köylülere Demokrat Parti Hükümeti büyük bir alâka göstermiş ve Üretim Çiftliklerinden binlerce ton buğdayı tohum olarak dağıtmıştır. Bu yıl da geçen yılki gibi kimil akını başlarsa ve en aşağı geçen yılki kadar zarar yaparsa (ki, bu yıl daha fazla olacağından korkmak lâzımdır.) Devlet dağıttığı sermayeyi tophıyamıyacak köylünün de sefaleti artacaktır. Millî geliri artırmak, köylüyü refaha kavuşturmak yolunda büyük bir hızla ileriye atılırken bu kimil mâniine çarpmak bizi millet ve Devlet olarak epi sarsacaktır. İşte mevzuun bu ehemmiyeti meseleyi bizzat Sayın Bakanın dilinden millete duyurmaya teşebbüs etmek cesaretini bana verdi, vermek lütfunda buldukları izahata teşekkür etmiyi bir borç bilirim.

Süneden zarar gören vilâyetlerden birinin Milletvekili olduğum için bu hususta benim de

birkaç söz söylememe müsaade buyurulmasını rica ederim.

Süne veya diğer adı ile kımıl Kuranı Kerimde bile beşeriyetin başına musallat olan beliyelerden biri olduğuna işaret buyurulan müt-hiş bir âfettir. Kımıl büyük bir sinek cesame-tinde, uçak bir böcektir. Çekirge gibi sürü halinde uçar ve hububat tarlalarına inerler. Başakların henüz sertleşmiyen ve süt halinde olan tanelerini hortumları ile emerler. Kımıl akını geldiği zaman taneler sertleşmiş bile olsa hortumlarından ifraz ettikleri bir mayı saye-sinde taneleri yumuşatarak emmek imkânına maliktirler. Ekin biçilmiş ve harman yapılmış olsa dahi kımıl akımından zarar görebilir. Kımılın girdiği tarlanın samanından bile köylü istifade edemez. Zira köylülerin tecrübesi gös-teriyor ki, kımılın girdiği tarlanın samanında bıraktığı iğrenç koku yüzünden hayvanlar bu samanı yememektedirler.

Varını yoğunu tohum olarak toprağa atan ve ekinini evladı gibi büyük bir titizlikle yeti-tiren köylü tam sermayesinin ve sâynin seme-resini alacağı günlerde, bir gece içinde tarlası-nın yakmaktan başka bir şeye yaramıyan bir saman tarlası haline geldiğini görür. Bir aile gerek ruhan gerek iktisaden mahvolmuştur. İşte kımılın en dar mânası budur.

Kımılın geniş mânası çok korkunçtur. Mem-leket çapında açlık ve kıtlık ifade eder. 1936 dan beri kımılın memleketimizde yayılışı endi-şede haklı olduğumuzu gösterir ve mücadelenin tesirli bir şekilde yapılmadığını ispat eder. 1936 dan beri kımılın görüldüğü vilâyetlerimiz şunlardır.

- 1936 Seyhan, İçel
- 1937 Seyhan, İçel, Gazianteb
- 1939 Seyhan, İçel, Gazianteb
- 1941 Seyhan, İçel, Gazianteb, Elâzığ, Malat-ya, Mardin, Tunceli, Diyarbakır
- 1942 Ayrıca; Urfa, Siird, Hakkâri
- 1943 » Bitlis
- 1944 Mardin
- 1948 Hatay

Görülüyor ki kımıl, sahasını genişleten isti-lâci bir âfet halini almaktadır. İstilâ nihayet memleketimizin en çok buğday istihsal eden mmtakasına varmış ve birkaç yıldan beri bü-yük zararlar irasma başlamıştır. Bir fikir ver-mek için rakamla arzedeğim: Geçen sene kı-

mıldan zarar gören sahanın yüz ölçüsü 6 700 000 dönüm olduğu tahmin edilmektedir. Yine geçen sene Sonbahar yağmurlarının düşmeyişi, buna ilâveten boğaz kurdu denilen başka bir âfetin buğdaylara çok zarar vermesi yüzünden kımıl girmemiş olan tarlaların verimi vasati, 1 e 8 e düşmüştür. En optimist tahmin yapmak zorun-dayız, çünkü maalesef elde bu zararları göste-recek bir istatistik mevcut değildir. Kımıl bu 6 700 000 dönümlük arazideki buğdayların yarısını tamamen imha etmiştir. Bir dönüme 8 ki-lo buğday tohumu atıldığına göre geçen yılın şartları altında bu sahadan $8 \times 8 \times 6\,700\,000 = 430\,000$ ton buğday istihsal edilecekti. Binaen-aleyh kımıla yedirdiğimiz buğday 215 000 ton-dur. Bugünkü rayiçle bunun değeri takriben 51 000 000 liradır. Mücadele müessir olmadığı takdirde bu zararın büyük bir süratle artacağı bedihidir. Tam randımanla işletildiği takdirde buğday istihsalı ile tek başına bütün Türkiye'yi besliyeceğinde bütün ziraatçilerin mütefik bulunduğu Urfa ovaları kuraklığa ilâveten kımılın tehdidi altında bulunmaktadır. Sıcaklar başlayınca kımıl sürüleri şimaldeki dağlarda ye-tişen geven ve kirpi otlarının altında kışlama-ya çekilir. Bütün Sonbahar ve Kış aylarını bu kışlaklarda geçirirler. Diyarbakır, Mardin ova-larıyla Viranşehir ovasını tehdit eden kışlaklar şunlardır: Lice, Çermik, Kamerçeki dağları ve Karcadağ Urfa'nın Haran ve Sürüç ovalarını tehdit eden kışlaklar ise Malatya dağlarıdır. Bunlar Nemrut dağı ve şuaabatı, Kürdek dağı, Bagoz dağı, Bülbülgediği dağları, Karsık dağ-ları, Killo dağları ve Abacık dağlarıdır. İlkba-harda dağlarda karlar eriyince kımıl Urfa ova-larını istilâ eder ve kışlaklardan itibaren iki yüz kilometre mesafeye dağılır. Bu ilk istilâ, adedleri fazla olmadığı için, büyük bir zarar vermez.

Kışlaklardan gelen bu böcekler buğday tar-lalarına inerler. Bir müddet sonra buğday yap-raklarının arkasına yumurta bırakırlar. Bir bö-cek 180 yumurta yapar. İşte asıl tahripkâr olan akın bu yumurtalardan meydana gelen böcek-lerin akımıdır.

Mücadele işine gelince: Şimdiye kadar ya-pılan mücadele şekli sadece kış mücadelesinden ibaret kalmıştır. Bu da alev makineleriyle kış-laklarda kımıl yuvalarına ateş püskürtmekten ibarettir. Acaba geçen son baharda yapılan mü-

Yüzünüzün yerine yeni bir tümen teşkili hakkında verdiği sözlü soru önergesi münasebetiyle bu kürsüden konuşurken şimdi açıklıyacağım sözleri söylemişti. Bunu zabitlerden çıkardım, tekrar ediyorum: «İkinci Dünya Harbi esnasında seferber edilmiş olan birliklerimizde bakımsızlık yüzünden ölen askerlerimizin sayısı muharebe etmediğimiz halde 100 bine yakındır.»

Muhterem arkadaşlar, Gl. Sâbis'in ortaya atıldığı bu 100 bine yakın zayıf haberini hepimizde haklı olarak bir hayret ve teessür uyandırdı. Bir kısmımız buna inanmadık. İçimizden bazıları «yalan» diye cevaplandırdılar. Bu «yalan» sözü önerge sahibine tam zamanında verilmiş doğru bir cevaptı. Fakat maalesef General ısrar etti ve dediler ki; «askerî sıhhiye istatistikleri yalan diyenler ve inanmayanlar tarafından tetkik olunabilir.» Bu ısrar garip bir durum hâsıl etti. Zira General, bu suretle, ordumuzun o devirdeki bütün komuta ve idare makamlarında bulunan kimseleri ağır bir itham altında tutan sözlerini teyid ediyordu. Generalin bu ısrarı karşısında o zamanki Millî Savunma Vekili Refik İnce arkadaşımız sükût ettiler. Eğer o zaman Sayın Bakan sükût etmeyip de, bu iddiaya karşı hakiki durumu açıklasalar da mesele kalmazdı. Bu söz Bakan tarafından reddedilmedi, Meclis zabıtlarına geçti. Umumi efkâra da o suretle intikal etti.

Arkadaşlarım, İkinci Dünya Harbine fiilen girmedığımız halde Generalin söylediği yüz bine yakın vukubulan ölümün sebeplerini araştırmak ve müsebbipleri hakkında da takibat yapmak icabederdi.

Hep hatırlarız ki; o devirde havalanın bu suretle kurak gitmesine ve aynı zamanda kısmen de kıtlık olmasına rağmen, o zamanki hükümetler bütün imkânlarla baş vurarak dövizle harıçten buğday satınalmış ordunun iaşesini temin etmiştir ki, iaşenin kalori bakımından normal miktarın altına düşmediği malûdur!

CEZMÎ TÜRK (Seyhan) — Yalan, yalan!

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — Millî Savunma Bakanına sorunuz.

BAŞKAN — Karşılıklı görüşmeyiniz, konuşmanıza devam ediniz, rica ederim.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — İlaç depolarımız da dolu idi. Hattâ memleketin ihtiyacı karşısında ordu, Sağlık Bakanlığımıza kinin yardımı da yapmıştır. Ohalde önerge sahibi Ge-

neral Sâbis hangi maksatla ve neden böyle bir ildiyayı ortaya atmış ve bunda ısrar ederek bize askerî sıhhiye istatistiklerine müracaat yolunu göstermiştir? Buna aklım ermiyor.

Muhterem arkadaşlar, işin ehemmiyetli ciheti şudur: Bir zamanlar ordu kumandanlığına kadar yükselmiş bir general bit sözleri söylerse (Şahsi oluyor sesleri) bunu işiteneler ve okuyunlar doğruluğuna hükmederler. (Doğru sesleri). Düşünmeli ki, bu ağır ithama mâruz kalan kimselerin pek çoğu henüz ordumuzdadır. İçimizde bazı muhterem arkadaşlar da o zaman ordu da mesul makamlar da idiler.

BAŞKAN — Bunların müdafii olmayın, rica ediyorum.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — Efkarı umumiyeyi tenvir böyle olur.

BAŞKAN — Çok rica ediyorum.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — Sayın Başkan sözümü kesmeyin. Söylemeye serbest bırakın. Çok rica ediyorum.

BAŞKAN — Serbestsiniz, fakat şahsa dokunmayın.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — Şahıslar yoktur. Efkarı umumiyeye hitap ediyorum. Hakikatlar meydana çıkmalıdır.

Benim bu konu üzerinde durmamın sebebi hakikatin açıklanmasının teminidir. Ben şimdi Millî Savunma Bakanı Köymen'e teşekkür ederim. Meseleyi aydınlattılar, hakikat bütün çıplaklığıyla meydana çıktı. Memnuniyetle görüyoruz ki,...

MÜKERREM SAROL (İstanbul) — Yalan.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — Sözümü kesmeyin, siz de çıkar burada söylersiniz.

MÜKERREM SAROL (İstanbul) — Ah canım.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — Arkadaş ciddiyeti bozmıyalım. Arkadaş, size hitap ediyorum, ciddiyeti bozmıyalım.

Ortaya atılan «yüz bine yakın asker ölmüştür» sözü doğru değildir. (Soldan: Doğru, doğru sesleri) Çok şükür ki, doğru değildir.

BAŞKAN — Efendim, karşılıklı konuşmaya lüzum yok. Millî Savunma Bakanı cevap verdi. Resmen cevap verdi. Artık bunun üzerinde karşılıklı konuşmaya lüzum yoktur.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Devamla) — Ben konuşmakta serbestim, benim sözlerimi kesmeyin.

cadele memnuniyet verici olmuş mudur? Bu husus şüphelidir. Karacadağ kışlağında 1950 son baharında 500 000 dekarlık bir sahada kımlı görülmüştür. Alev makineleriyle yapılan kış mücadelesi bu sahanın ancak 1/20 sinde muvafakiyetle başarılabilmiştir. Urfa'nın iki ana ovasını tehdit eden Malatya dağlarında ise mücadele daha zayıf olmuştur. Şu halde bugünlerde ovalara hücum edecek olan (belki de ilk posta gelmiştir) kımlı haşeresinin miktarından korkmakta haklı bulunmaktayız.

Biraz evvel de arzettim; ekimi mahveden dağlardan inen ilk akın değildir. Bunların yavrularıdır. Binaenaleyh elde son bir imkân vardır. O da bu ilk inen partiyi köylüye para mukabili toplattırmasıdır. Bunların yumurtlamaya fırsat bulmadan toplattırılarak kilo ile satın alınmasının bütçeye büyük bir yük yüklemeyeceğini tahmin ediyorum.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı.

NECDET AÇANAL (Devamla) — Zira bir kiloya vereceğimiz para ile 180 kilo kımlı imha etmiş olacağız. Önümüzdeki yılın kış mücadelesinde ise mükellefiyet şeklinde değil para ile tutulacak işçilerle yakma işine hız vermek acaba kabil olmaz mı? Malatya dağlarında kışlayan kımlı o dağlarda çobanlıkla istigal eden vatandaşlara hiçbir zarar vermediği için bu halkın kımlı mücadelesi ile candan ilgilenmesine imkân olmadığı aşikârdır. Bittabi Urfa ovaları köylülerini Malatya dağlarına götürmek de imkânsızdır. Mahallinde tedarik edilecek yevmiyeli amelenin daha verimli çalışacağını ümit etmekteyim.

BAŞKAN — Müddet tamamdır.

NECDET AÇANAL (Devamla) — Sayın Bakanın bu hususları teemmül buyurmalarını istirham ederim.

2. — *Erzincan Milletvekili Sabit Sağıroğlu'nun, Emekli General Saîd Balı'nın Erzincan Valiliğine tâyin sureti ile vaktinden evvel emekliye ayrılması sebebine ve idare âmirlerinin tâyin usullerine dair İçişleri Bakanlığından sözlü sorusu (6/203)*

BAŞKAN — Sabit Sağıroğlu burada mıdır? (Yok sesleri)

İki Birleşimde de bulunmadıkları için soru düşmüştür.

3. — *Kars Milletvekili Hüsamettin Tuğaç'ın, İkinci Dünya Harbinde bakımsızlık ve idaresizlik yüzünden öldüğü söylenen askerler hakkındaki iddia mahiyetinin açıklanmasına dair sorusuna Millî Savunma Bakanı Hulusi Köymen'in sözlü cevabı (6/204)*

B. M. Meclisi Başkanlığına

1. İkinci Dünya Harbi esnasında seferber edilmiş olan birliklerimizden bakımsızlık ve idaresizlik yüzünden hastanelere sevk edilerek ölen askerlerimizin sayısının 100 bine yakın olduğu bu kürsüde iddia edilmiştir. Cevapsız kalan bu iddia doğru mudur? Bakımsızlık ve ihmal vâkımidir? Vâkı ise buna karşı ne yapılmıştır?

2. 100 000 e yakın ölü miktarı doğru değilse hakiki miktar ne kadardır.

Yukardaki sorunun M. Savunma Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygılarımla dilerim.

Kars Milletvekili
Hüsamettin Tuğaç

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ HULÜSİ KÖYMEN (Bursa) — Sayın arkadaşlarım, dünya harbinin, 1 Eylül 1939 tarihinden başlayarak 7 Mayıs 1945 tarihinde sona erdiği müddet olan 5 yıl, 9 ay, 7 gün zarfında kara, hava, deniz birliklerimizden subay, gedikli, er, öğrenci olarak hastaneler dahilinde ve muhtelif hastahıklardan ve ârizalardan ölenlerin rakamları ordu yıllık sıhhi rapor kayıtlarından çıkartılarak aşağıda arz olunmuştur:

Yıl	Yılıın son 4 ayında	Ölüm
1939	519	ölüm
1940	12	4976
1941	»	3319
1942	»	4680
1943	»	3308
1944	»	3605
1945	5	3794

olup ceman 22 663 ölüm tesbit edilmiştir. Bunun mevcut kuvveye nazaran binde nispeti vasati 6,15 tir.

Bu rakamlar yalnız hastanelerde ölenlerin sayısını ihtiva eder. Bunun dışında hastalanıp ta havadeğişimi ile izinli olarak memleketlerine ve evlerine giden ve orada ölen asker vatandaşların sayıları dâhil değildir.

HÜSAMETTİN TUĞAÇ (Kars) — Muhterem arkadaşlar, 24 Ocak 1951 de Afyon Milletvekili Gl. Ali İhsan Sâbis, Kore'ye giden tuga-

Şimdi hâlâ burada askere iyi bakılmıştır, erzaki tam verilmiştir demenin mânası yoktur. Bunu yüksek takdirlerinize arz ederim, meseleyi politika meselesi yapmıyalım ve vaktiyle yapılmış olan fena idarelerden ibret alarak bundan sonra bu gibi hâdiselerin vuku bulmamasını temenni ve talep edelim. Ancak Sayın Bakandan tekrar rica ediyorum, getirdikleri vukuat yalnız hastanelerin vukatıdır. (Soldan «Bakan da öyle söyledi» sesleri). Halbuki bizim dikkate alacağımız zayıat umumi zayıattır. Askerlik şubelerinden tahkikat yapsınlar, ne kadar asker tebdili havaya gitmiş ve bunlardan ne kadar avdet etmiş ve ne kadarı telef olmuştur? Sevkiyatlarda ne kadar zayıat olmuştur? Bunları meydana çıkarsınlar. Ben bu iddiayı huzurunuzda dermeyan ederken söylediklerime içinizden yalnız bir arkadaş, Hüsamettin Tugaç yalan diye bağırmişti. Bu Mecliste benim sözlerime yalan diye bağırarak ondan başka kimse yoktur ve olamaz; buradaki kastı takdir edersiniz. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar).

BAŞKAN — Hüsamettin Tugaç.

HÜSAMETTİN TUGAÇ (Kars) — Arkadaşlar; Ali İhsan Sâbis o zaman konuştuğunda biz buna inanmadık, yalan, dedik ve bunu söylerken askerî sıhhiye istatistiklerine dayandık. Kendileri hangi istatistiklere dayanıyorlar? Mızrak çuvala girmez arkadaşlar. (Gürültüler). Siz nasıl isterseniz öyle anlayınız.

4. — *Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın, Sultansuyu harasına ikinci bir avukat tâyin edilmesi sebebine dair Tarım Bakanlığından sözlü sorusu (6/220)*

BAŞKAN — Malatya Milletvekili Mehmet Kartal burada mıdır? (Yok sesleri).

Önümüzdeki Pazartesi Birleşimine bırakılmıştır.

5. — *Malatya Milletvekili Mehmet Kartal'ın, Malatya Valisi Turgut Babaoğlu'nun valiliği zamanında kaç memurun vazifelerine son verildiğine ve Ocak ayında Ankara'ya gelen heyet*

tin yollukları ile genel meclis üyelerinin yevmiyelerine ve süresi biten il daimî komisyonu yerine kurulmayan muvakkat komisyona dair İçişleri Bakanlığında sözlü sorusu (6/221)

BAŞKAN — Bu soruyu da Pazartesi Birleşimine bırakıyoruz.

6. — *Malatya Milletvekili Mehmet Sadık Eti'nin Malatya Şehir Meclisinin feshi kararı hakkında İçişleri Bakanlığında sözlü sorusu (6/222)*

BAŞKAN — Malatya Milletvekili Mehmet Sadık Eti burada mıdır? (Yok sesleri).

Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

7. — *Malatya Milletvekili Mehmet Sadık Eti'nin, Malatya'nın Gölbaşı - Adıyaman yolu mütaahhidi ile Darende'de bir köy okulu yapımından alacaklı mütaahhidin ödenmeyen istihkakları hakkında İçişleri Bakanlığında sözlü sorusu (6/223)*

BAŞKAN — Bu soruyu da gelecek Birleşime bırakıyoruz.

8. — *Malatya Milletvekili Hikmet Fırat'ın, Malatya'da intişar eden Gayret Gazetesi Mesul Müdürü Ahmet Fırat'ın tecilli olmasına ve fiilî hizmetini yapmış bulunmasına rağmen ihtiyat bakayısı adıyla Malatya Askerlik Şubesinde Siird'e sevk olunması sebebine ve sevke memur zevatin kaç kişi olduğuna ve bunlara verilen harcırah miktarıyla kanunsuz muameleye tevessül eden ilgililer hakkında ne muamele yapıldığına dair Millî Savunma ve İçişleri Bakanlıklarından sözlü sorusu (6/224)*

BAŞKAN — Malatya Milletvekili Hikmet Fırat burada mıdır? (Yok sesleri).

Gelecek Birleşime bırakılmıştır.

Gündemde görüşülecek başka madde kalmadığından 9. Nisan. 1951 Pazartesi saat 15 te toplanmak üzere Birleşim kapatılmıştır.

Kapanma saati: 15,45

